

Мельниченко Н. О.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри конституційного права*

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА НА РЕЛІГІЙНУ ОСВІТУ У ДЕЯКИХ КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ ЄС

Важливим питанням регулюванню освіти у країнах ЄС є гарантування права на релігійну освіту. Поряд з тим, що держави наголошують на світськості освіти, існує активне пропагування вивчення релігії у школах. Світський характер освіти у державних і муніципальних закладах – похідна від принципу світськості держави.

У правовому контексті держави світськості постає як гарантія свободи кожного приймати відповідне рішення, самовизначатися у світоглядній, духовній сфері свого буття, без втручання владного і релігійного чинників. Постає необхідність забезпечити такий стан речей у правовому полі, коли жодна конфесія, а також будь-яка владна структура не могли б нав'язувати певні конфесійні, світоглядні, релігійно інтерпретовані моральні, культурно-духовні засади через систему державної освіти. (Биченко А., Міщенко М. Проблема релігійного навчання та виховання дітей і молоді в Україні очима громадян// Національна безпека і оборона. – 2005. – № 8. – С3. – 4.) Питання реалізації прав громадян на отримання освіти у відповідності до своїх переконань, у тому числі завдяки релігійній освіті у державних та муніципальних освітніх закладах, в багатьох країнах Європейського Союзу вирішено позитивно. Якщо проаналізувати конституційні та законодавчі норми країн ЄС, то можна зробити висновок, що релігійна освіта реалізується через традиційні предмети у загальноосвітніх закладах навчання. На думку Ж. Боберо, Президента Вищої школи практичних досліджень: «хоча фундаментальні принципи світськості вже давно створені, шкільні заклади все що залишаються сферою, де їх застосування потребує більшої гнучкості». (Боберо Ж. Светскость: французская исключительность или универсальная ценность?// Пер с фр. Т. Голиченко// <http://www.zerkalo-nedeli.com/nn/show/403/35532/>). На думку Ф. А. Купріянова кожна держава вирішує питання, пов'язані з освітньою діяльністю релігійних об'єднань відповідно до своєї освітньої та релігійної політики, релігійної та культурної історії. В країнах з сильними релігійними традиціями релігійна освіта не може бути відірвана від загальної системи освіти та учні отримують освіту частиною якої є релігійні знання (Ф. А. Купріянов Религиозное образование в России (правовые проблемы государственного контроля за обеспечением свободы совести в сфере образования)// Право и образование. 2007. № 4. С.48). Не можна не погодитися з цією думкою. Та на підтвердження її можна сказати, деякі з країн Європи на конституційному рівні закріпили прихильність релігії, церкві та Богу (Греція, Данія, Ірландія). Говорячи про питання організації релігійної освіти у країнах ЄС необхідно визначити, в якому контексті ми розглядаємо релігійну освіту. І. В. Понкін вважає, що релігійна освіта є складовою частиною права на свободу совісті. (І. В. Понкін Религиозное образование в светской школе: правовой аспект// Право и образование, 2003, № 6. – С.79.)

Не заперечуючи це його думку, вважаємо, що релігійна освіта є також складовою частиною права кожного на освіту. Вважаючи, що релігійна освіта є складовою і кон-

ституційного права на освіту, і свободи совісті особистості ми пропонуємо просте визначення релігійної освіти. Релігійна освіта – це вивчення людиною основ віровчення відповідно до її віросповідання поряд або у курсі загальноосвітньої програми, визначеної державою.

Прикладом вивчення релігійної освіти поряд з загальноосвітніми програмою може бути відвідування недільної школи. Релігійна освіта у курсі загальноосвітньої програми – предмет вивчення у закладах дошкільної, середньої, вищої освіти.

Треба сказати, що на сьогодні не існує моделі організації релігійної освіти у школах. На організацію релігійної освіти впливає національно-культурні, історичні та соціальні особливості держави.

Конституційні норми та окремі положення законів про освіту деяких країн ЄС прямо регулюють питання доступу до релігійної освіти. Такими країнами є Німеччина, Бельгія, Нідерланди, Польща, Князівство Ліхтенштейн, Румунія, Греція, Кіпр.

Розвиток цих конституційних положень знаходить своє відображення у нормах законодавчих актів про освіту.

Аналіз конституційних та законодавчих положень деяких країн ЄС з питань організації та забезпечення релігійної освіти, ми можемо дійти висновку, що усі моделі релігійної освіти країн ЄС мають схожі риси:

- світський характер держави не є перешкодою для впровадження курсу релігійної освіти як частини загальної середньої освіти;
- організація релігійної освіти на етапі середньої освіти (іноді на етапі дошкільної освіти, значно рідше у вищій освіті);
- добровільність вибору (вивчення релігії своєї конфесії або курсу нерелігійної моралі);
- державне забезпечення організації та контроль за проведенням релігійної освіти у школах.

Каплій О. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри конституційного права*

ДО ПИТАННЯ ФУНКЦІЙ, ЯКІ ВИКОНУЮТЬ ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ДЕРЖАВІ

Сьогодні засоби масової інформації (далі – ЗМІ) відіграють у суспільстві помітну роль – потужних сил, що формують спрямованість і характер соціального розвитку. Ще півстоліття тому американський дослідник Г. Лассвелл визначив три основні функції соціальної комунікації: 1) суспільний контроль; 2) засіб кореляції різних соціальних суб'єктів до дійсності; 3) спосіб передачі культури (знання, цінності, норми, традиції) в часі, тобто наступним поколінням (Lasswell H. Function of Mass Communication in So ciety // Mass Communications / Ed. By W. Schramm. – Urbana, 1960).